

Prvi idejal.

(Spisal Ant. Sušnik.)

Videti Neapolj, a umreti, pravi Lah. Kar je Lahu Neapolj, to je bratom Čehom „matička Praha“. Slovan mora izkusiti sam v sebi, kaj mu je Praga. Koliko hrepenenja in želja je v dijaškem srcu, da ugleda Prago! In kaj še videti jo, v Pragi živeti, z žejnim grlom srkati sladki tok šumnega življenja, nje krasote, zajemati iz nje neizcrpljivih zakladov, kjer ima vsaka starejša hiša, da, skoro vsak kamen zgodovinski pomen: vse to ima navdušen Sloven za veliko zemeljsko srečo. Koprnel sem tudi jaz po Pragi, videl sem jo, priznavam, da se nisem varal v nadejah. Vsega se naveliča človek, pravijo, toda ne naveliča se nikoli Prage, kdor se uglobi v njeno življenje. Praga je znanstveniku in pisatelju obširna, zanimiva knjiga. Jedva si v nji prelistal nekoliko strani in čitaš koprneče dalje, da spoznaš kar najpreje vsebino vse knjige, že se vrneš kmalu k prečitanim listom in iz nova najdeš novih rečij, tako, kakor bi nad vrstami rastle nove vrste.

Že je minulo mnogo let — žal, več nego dvajset let. Pet mesecev sem se potikal v prostih urah po severoslovanski „stověžati“ — prestolnici, a vse nekako brez pravega namena in pomena. Poloti se me neka nemirnost, hrepenel sem po neznani stvari, nepojmljivem predmetu.

Saj pa tudi ni čuda!

V dvajsetem — štiriindvajsetem letu je skoro vsakdo izmed nas — zamišljen. Čutno hrepenenje in nežna, često po vsem neumevna otožnost vzburjata dušo. Kopravimo po „sladki tajnosti“ in nenadno tiči v naših dušah idejal nekega bitja, k čegar nogam bi radi znosili in položili vse, samo da bi nas oblažil jeden pogled njegov.

Jednaka se je godila meni.

Pred duševnimi očmi je nastajalo v samotnih trenutjih zračno bitje mladostnih sanj: vitka deva bledih ličec, žarnih črnih očij, črnih las in bolestno-zamišljenega pogleda.

Jedini pogled, jedina beseda, in zadoščalo bi v pomirjenju, ublaženju skelečega hrepenenja... Toda kamorkoli sem prišel, kjerkoli sem srečeval ljudi in se seznanjal z njimi, nikjer ni bilo niti duha po onem bitju, katero so bile ustvarile moje sanje.

Bril je mrzel vetrič preko veltavskega brega, čez noč se obzorje zavije v črne oblake, — in v mojo dušo se ukrade nepopisna pustinja in — domotožje. Prejšnje hrepenenje po zlati Pragi se mi shladi. Pohajkoval sem nekega večera

po mestu in nehoté prikoračim na Fran-Josipov kolodvor.

Osebni vlak je imel odriniti za četrto ure.

V veži, na hodnikih in v čakalnicah je vse vrelo in šumelo. Toda mene ni zanimala ta vihrava množica —, še zmenil se nisem za ta ali oni obraz. Že sem hotel iti domov, ko moj pogled še jedenkrat drkne po živahnem občinstvu. Slučajno ugledam žensko postavo tik zadnjega vežnega slopa, kjer ni gomazelo toliko ljudi kakor spredaj in blizu blagajnice.

Obstanem kakor okamenel.

Idejal mojih sanj je stal samo nekoliko korakov od mene.

Bila je to blede, jedva šestnajstletna deklica poetiško zamišljenega obličja in lepe rasti.

Toli še pamtim, da je bila oblečena v črno svilen obleko najelegantnejšega kroja; kratek črni zavoj ji je zakrival čelo in oči. V jedni roki je držala mali popotni kovčeg, in naslanjaje se na slop je mirno zrla nekam v nedoločno praznoto.

Ne morem opisati, kaj se mi je takrat godilo v duši. Ne vem, kako dolgo sem zrl v ta prizor.

Kmalu — tako se mi je zdelo — pristopi k njej prileten gospod in ji nekaj pošepče. Čarobno-krasno obličje njeno spreleti lehak nasmeh hvaležnosti. Nagne glavo in tudi nekaj žašepče. Na to ji poda gospod roko, ona se je oklene, in oba korakata počasi proti peronu.

Nehoté sem zrl za njima.

Vlak je stal pripravljen — baš zapoje zvonec v drugo.

Gospod in dama kreneta k vozu drugega razreda, pred katerim postojita.

Toneče solnce v tem trenutju posveti izza pordelih oblakov in po vsi okolici se razlije nepopisno otožni jesenski svit.

V tem se dama ozre proti meni. Hladen vetrič odgrne kratek zavoj z očij, v katerih je odseval rdečkast, a hladen lesk... bile so steklene!... Ostal sem kakor primrznjen.

Prage ne samo videti, tudi živeti v Pragi in potem — umreti! Pripetilo se mi je, kakor vsem idejalistom, ki pozabljajo, da človek ne sestoji samo iz duha, večno žejnega, koprnečega po vzvišenosti, krasoti in domišljijah, temveč tudi iz telesa, kateremu treba — kruha! O blažena leta vesele mladosti, zlata dōba mladostnega življenja, kam si pobegnila? Utonila si! Nikdar več se ne vrneš!